

“ HUWELIJKSWAARDEN IN BALANS”

Inleiding

Tegen de achtergrond van een aantal belangrijke maatschappelijke evoluties, dringt zich meer dan ooit een grondige bezinning op over de waarden die de grondslag vormen van het huwelijk en die ook zin geven aan het huwelijk. Veel gezinnen blijven trouw aan een aantal fundamentele waarden. Ik ben de initiatiefnemers van dit congres dankbaar om even te kunnen reflecteren over huwelijkswaarden.

Het huwelijk mag niet gezien worden als een soort wetboek op basis waarvan man en vrouw al de bepalingen onverkort moeten onderhouden. Een dergelijke benadering zou verlamdend aanvoelen. In plaats van een wetboek zou ik de term “levensprogramma” willen hanteren, een programma dat steunt op een aantal fundamentele waarden. Ieder huwelijk heeft een gemeenschappelijk stramien: “Hoe je elkaar leert kennen?”, “Waarom huwen?”, “Welke keuzes worden gemaakt? ... De concretisering van dit stramien zal verschillen van huwelijk tot huwelijk en voor een substantieel deel beïnvloed worden door gekozen waarden. Het gebruik van de term waarden voelt wellicht in onze samenleving bij veel mensen aan als iets zeer conservatief, ouderwets, zelfs voorbijgestreefd. Niets is minder waar. In hetgeen volgt wil ik de volgende vijf waarden voorstellen: liefde, trouw, barmhartigheid, onderdanigheid en dankbaarheid. Deze waarden zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. We treffen ze ook aan bij de grote levensbeschouwingen. Uiteraard zijn er nog tal van andere waarden die in direct verband met het huwelijk kunnen gebracht worden zoals geduld, geweldloosheid, mededogen, vreugde, ... Het zou ons te ver leiden om al deze waarden te belichten. Na de bespreking van de vijf voornoemde waarden, wil ik ingaan op de gevolgen van het niet of ondermaats beleven van deze waarden en enkele aanbevelingen geven voor het beleid.

Huwelijkswaarden

1. Liefde

Het is op een bewuste wijze dat ik met deze waarde begin. De klassieke leer van de liefde maakt een onderscheid tussen een zinnelijke, een zelfbetrokken liefde (eros), een vriendschappelijke liefde, gebaseerd op wederzijdse afspraken (filia) en de zelfwegschenkende, dienende liefde (agapè). In hetgeen volgt zal ik het hebben over de

dienende liefde. Eigenlijk zouden we alle huwelijkswaarden tot de liefde kunnen herleiden. Ze vinden hun voltrekking, voltooiing en vervolmaking in de liefde.

Liefde is een zaak van geven en ontvangen, ze geeft een gelukkig gevoel en stemt mensen vreugdevol. De liefde in het huwelijk is de meest hechte verbintenis op natuurlijk niveau. Alleen de liefde kan partners verbinden, omdat liefde hun samenvoegt door hetgeen het diepst in hun harten leeft. Met de liefde vormen hindernissen in het dagdagelijkse huwelijksleven geen echte hinderpalen. Zonder liefde voor onze huwelijkspartner beginnen we ons te voeden aan onze eigen persoonlijkheid, hetgeen op termijn nefaste gevolgen veroorzaakt voor die persoonlijkheid. In het huwelijk bestaat er maar één examen en dat gaat uitsluitend over de vervulling van de liefde. Enkel maar investeren in een relatie omdat ze voordelen biedt of trouwen omwille van familie of stand of het aangaan van een zogenaamd verstandshuwelijk, is geen goede motivatie en staat een gelukkig huwelijk in de weg. Als je de liefde niet cultiveert in het huwelijk, dan sterft ze van zelf uit. Het ware geluk zoek je niet in de verte, niet in de hoogte. De verliefdheid in de periode voor het huwelijk moet in het huwelijk beleefde liefde worden. Naarmate het huwelijksleven zich verder zet wordt de liefde een echte bron van geluk. Door vanuit een liefdevolle grondhouding te kiezen voor een huwelijkspartner, gaat men er zelf beter van worden, gaat men zich gelukkiger voelen. Het is een schijnbare tegenstelling. Geluk moet je steeds zien in relatie met het geluk van anderen. Geluk tussen huwelijkspartners zal afstralen op de kinderen, op de familie, op de burens, op de vrienden, op de collega's op het werk, ...

2. Trouw

Trouw is liefde of anders gezegd de liefde trouw blijven. De woorden trouwen en trouw bezitten dezelfde stam. De belofte van trouw aan elkaar is de kern van de liefde. We vinden deze deugd ook terug bij de wettelijke verplichtingen die uit het huwelijk voortvloeien (samenwonen, hulp, bijstand...). Tal van sociologische onderzoeken komen tot de conclusie dat trouw als de voornaamste waarde wordt ervaren in het huwelijksleven. Het gaat over een belofte voor eeuwig en in alle omstandigheden: in goede en in slechte tijden, in voor- en in tegenspoed, bij gezondheid en ziekte. Deze belofte moet ernstig genomen worden. Trouw zijn in de liefde heeft een exclusieve betekenis en verschilt fundamenteel van trouw zijn op andere levensdomeinen. Zo veronderstelt trouw zijn in de vriendschap niet dat we maar één vriend of vriendin zouden mogen hebben. Het samengaan van man en vrouw impliceert liefde en trouw omdat de liefde maar voortduurt mits de hartstocht in stand blijft dank zij de herinnering en de wil. Zonder die trouw ontstaat geen duurzaamheid. Een paar blijft een paar door die trouw aan de geschonken en ontvangen liefde.

3. Barmhartigheid

Met deze derde waarde kan ik de verbinding maken tussen de twee vorige waarden van liefde en trouw. Barmhartigheid is de liefde die trouw blijft, de bereidheid vergeving te schenken. Het is het instrument voor het helen van wonden. Niemand in deze wereld is

volmaakt. Ook in het huwelijk maken we fouten. Wanneer je huwelijkspartner iets verkeerd heeft gedaan, dan kan je kiezen tussen vergeving, gerechtigheid, wraak, wrok, bitterheid, boosheid, ... Vergeving is een uiting van liefde en moet primeren op de andere reacties. Van de partner die iets verkeerd heeft gedaan, verwachten we dat hij of zij dat toegeeft en alles zal doen om het leed te verzachten. Vergeving vernieuwt als het ware één van de partners, verzoening herenigt de partners. Liefde wordt barmhartigheid door bijvoorbeeld troostende woorden uit te spreken, beledigingen te vergeven, ... In die zin citeer ik barmhartigheid niet in de betekenis van de zeven lichamelijke werken van barmhartigheid, maar wel in de geest van de zeven werken die de spirituele ingesteldheid weergeven waarmee we medemensen nabij willen zijn.

We weten allemaal wel uit ervaring dat een vergevingsgezinde houding niet altijd vanzelfsprekend is. Het huwelijk nodigt uit tot barmhartigheid, tot vergeving, tot vergiffenis, tot mildheid, tot verzoening, ... Zoals bij de liefde is barmhartigheid een kwestie van geven en ontvangen. Het huwelijk is een vorm van een leerschool waar onder meer barmhartigheid geleerd, beleefd en verbeterd kan worden. Je zou ook de term "warmhartigheid" kunnen hanteren. Deze term kunnen we omschrijven als elkaar een "warm hart" toedragen. Barmhartigheid kan ook nog in verband gebracht worden met behartigen. Huwelijkspartners worden geacht elkaar te behartigen, wat neerkomt op je hart en je ziel leggen in al wat je denkt en doet voor elkaar.

4. Onderdanigheid

Ik heb bewust deze waarde gekozen omdat hierover veel misverstanden bestaan die onder meer gevoed worden vanuit een aantal religies. Laten we deze waarde op een juiste manier invullen. Het gaat hier over een oproep tot onderdanigheid naar zowel de man als de vrouw. Beiden moeten op hun eigen wijze onderdanig zijn. Om het in juridische termen te formuleren kan je stellen dat het huwelijk tussen de partners geen band van onder- of bovengeschiedheid creëert. De waarde van onderdanigheid staat emancipatie van de vrouw geenszins in de weg. Het huwelijk moet zich opbouwen en volgroeien waarbij elke partner zijn eigen taken heeft. Als gevolg van sociologische veranderingen bestaat er niet langer een algemeen stereotiep beeld van de rol van mannen en vrouwen. In elk huwelijk is het aangewezen dat elke partner nagaat hoe de andere partner tegen de rolpatronen aankijkt en bereidheid aan de dag legt om mogelijk te veranderen. Afspraken horen nu eenmaal bij het huwelijk. De ene zorgt bijvoorbeeld voor het eten, de andere doet de was en de strijk, er is een beurtrol voor het buiten plaatsen van de vuilnisbakken, ... De activiteit op zich maakt niet uit, van belang is wel dat activiteiten ontplooid worden vanuit een positieve ingesteldheid en dat de activiteiten uitingen zijn van liefde.

5. Dankbaarheid

Dankbaarheid is een beetje een vergeten waarde. Ik heb het gevoel dat in onze maatschappij er weinig tijd gemaakt wordt voor het uiten van dankbaarheid. Het is nochtans de figuurlijke lijm die waardige mensen bindt. Dankbaarheid betekent niet complimenten geven om iets te bekomen van je huwelijkspartner, om je partner aan te zetten tot een tegenprestatie. Dankbaarheid is wel het uiten van positieve en bemoedigende woorden die nodig zijn om potentiële mogelijkheden van huwelijkspartners kansen te bieden. De dankbaarheid die koppels formuleren tijdens de huwelijksplechtigheid, moet een levenslange dankbaarheid worden. Dankbaarheid kan veel vormen aannemen en mag zich niet beperken tot de klassieke momenten zoals verjaardagen, Valentijn, een of ander jubileum, ... Het is een kwestie van alstublieft, dank u wel zeggen, een of andere attentie overmaken, ... Elke avond zou je moeten kunnen zeggen: "Ik ben je dankbaar want je hebt me vandaag weer lief gehad". Hoe goed voelt het niet aan omgeven te zijn door iemand die echt om je geeft en die zich dankbaar opstelt. Vreugdevol zijn de huwelijkspartners die elkaar dankbaar, erkentelijk en attent zijn voor de goede dingen die ze voor elkaar doen. Danken moedigt huwelijkspartners aan om verdere inspanningen te leveren, taken op te nemen, ... Het huwelijk is een ideaal biotoop om elkaar bestendig aan te moedigen voor de vele uitdagingen die zich aandienen in het privé-leven, maar ook binnen de professionele context. Met een vleugje zout en een tikkeltje wijsheid dat de gunstige tijd weet te benutten, zal iedereen wel voldoende ruimte vinden om dankbaar het huwelijk te aanvaarden.

Wat indien deze waarden niet of ondermaats worden beleefd en enkele suggesties voor het beleid ?

De vijf voornoemde waarden zijn ook grondwaarden voor de ganse samenleving, voor de ganse wereld. Veel partners grijpen terug naar deze waarden bij de vormgeving van hun relatie en gezin. Kinderen zijn de vrucht van de liefde tussen de huwelijkspartners en fungeren in een niet onbelangrijke mate als een bindmiddel voor het in stand houden van het huwelijk. Geslaagde huwelijken en gezinnen dragen bij tot een betere wereld, een wereld waarin mensen zich verbonden weten en zich gelukkig voelen. Het niet of onvoldoende beleven van deze waarden kan leiden tot niet geslaagde huwelijken of gezinnen. Het is geenszins de bedoeling een beschuldigende vinger op te steken naar personen wiens huwelijk om welke reden(en) mislukt is. We kunnen alleen maar hopen dat zoveel mogelijk huwelijken slagen en dat ingeval van mislukking de negatieve gevolgen zo beperkt mogelijk blijven en dit laatste zeker voor de kinderen. Elk huwelijk moet zowel een bewuste als een overwogen keuze zijn. Koppels gaan de laatste jaren veel te snel uit elkaar. Het te snel en te eenvoudig kunnen scheiden lijkt me geen goede zaak te zijn. Wanneer onvoldoende doorzettingsvermogen ontbreekt om aan de huwelijksrelatie te werken, kan de kleinste tegenslag, het banaalste meningsverschil het begin zijn van een echtelijke ruzie die finaal uitmondt in een echtscheiding. Wellicht meer nog dan in het verleden komen huwelijken soms zwaar onder druk te staan. Echtparen moeten tijd maken voor hun huwelijk, voor de kinderen (samen en afzonderlijk), voor het werk, voor de vrienden, voor de zelfontplooiing, ... in de wetenschap dat ze het nooit allemaal voor elkaar krijgen. Jammer

genoeg vallen nog teveel traditionele gezinnen uit elkaar en komen nieuwe samengestelde gezinnen tot stand. De gemiddelde duur van een partnerrelatie ligt momenteel beduidend lager dan de gemiddelde tijd die nodig is om kinderen een normale opvoeding te verzekeren. De traditionele gezinssituaties blijven gelukkig nog in de meerderheid. De nieuwe samenlevingsvormen brengen mensen niet meer geluk mee. Het is belangrijk te weten hoe kinderen en jongeren de nieuwe samenlevingsvormen ervaren. Uit getuigenissen van jongeren leren we dat het klassieke gezin voor de meeste een natuurlijk referentiepunt blijft. Het aanvaarden van een onnatuurlijke situatie blijft een bijzonder moeilijke opgave. Bij een scheiding verliezen kinderen de gezinsstructuur die van fundamenteel belang is van hun ontwikkeling en opvoeding. De nieuwe samenlevingsvormen verklaren voor een niet te versmaden deel de onrustwekkende toename van psychische en sociale problemen bij kinderen en jongeren. Bijkomende overheidsinspanningen in de bijzondere jeugdzorg en in de sector geestelijke gezondheidszorg zijn een schoolvoorbeeld van symptoombestrijding. De echte oorzaken worden door dit beleid niet aangepakt, waardoor het gevoerde beleid een beetje aanvoelt als dweilen met de kraan open. Meer stabiele gezinnen, duurzame en kwaliteitsvolle relaties waar plaats is voor ouderliefde en waar de voornoemde waarden daadwerkelijk worden beleefd, zullen kinderen en jongeren minder vlug doen ontsporen en minder kwetsbaar opstellen in onze maatschappij. Kinderen die het geluk hebben opgevoed te worden door gelukkige ouders, maken later veel meer kans op een gelukkig bestaan dan kinderen die de echte ouderliefde hebben moeten derven. De verwachting leeft dat de gewaardeerde overheidsinspanningen op het vlak van de fysieke gezondheid (vaccinatieschema's, voedingstips, ...) aangevuld worden met financiële middelen om de psychische, sociale en pedagogische ontwikkeling te ondersteunen. Voorts blijft het meer dan wenselijk dat vanuit een solidariteitsbenadering meer financiële stimuli zouden gaan naar ouders die heel expliciet kiezen voor de opvoeding van hun kinderen in plaats van een carrière. Ook meer kinderbijslag zou tegemoet komen aan de verwachtingen van veel gezinnen. Dergelijke maatregelen moeten verder aangevuld worden met nieuwe wettelijke regelingen in het kader van een gezinsvriendelijke arbeidsorganisatie. Ook inzake preventie dient nog een en ander te gebeuren. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een relatiecheque om ondersteuning te zoeken bij de centra voor geestelijke gezondheidszorg of de centra voor algemeen welzijnswerk.

Slot

Elk paar dat gaat huwen, wil dolgraag dat hun huwelijksviering iets mooi wordt, iets om nooit meer te vergeten, iets van de mensen die mee komen vieren. Laten we hopen dat nog veel koppels en jongeren kiezen voor het huwelijk en dat niet alleen de huwelijksviering als één van de mijlpalen van het leven wordt ervaren, maar dat het ganse huwelijksleven iets mooi wordt. Laten we het huwelijk zien als een grote ontdekkingstocht naar fundamentele waarden om ze dan ook in balans daadwerkelijk te beleven. Met balans bedoel ik dan in goed evenwicht met elkaar en dat er geen waarden mogen ontbreken. Het zijn juist deze "zachte" waarden die in onze samenleving een meer centrale plaats moeten bekleden om alzo een dam op te werpen tegen individualisering, materialisme, onverschilligheid, onverdraagzaamheid, puur rationalisme, ... Geslaagde huwelijken en gezinnen creëren nieuwe bakens van hoop en liefde. Het huwelijk mag dan ook terecht als hoeksteen van

onze samenleving beschouwd worden. De vele geslaagde huwelijken vormen als het ware het kurk waarop een samenleving drijft.

Raf De Rycke.